ڕۆژی جیهانی خاک

ئامادەکردنی
كاميار مطلب محمد

پێشەکی

کاتێک کە باسی خاک دەکرێت زۆر بواری جیاواز دەگرێتەوە یان دەتوانین بڵێین زۆر ڕەهەندی هەیە بۆ نمونە ڕەهەندی **سیاسی** و **ئابووری** و **شارستانی** و **کشتوکاڵی** و.... هتد، هەریەکە لە روانگەی خۆی پێناسەی جیاوازی خاک دەکات، ئێمە لە بواری کشتوکاڵی خاک وا پێناسە دەکەین:

خاک **تەنێکی کونیلەداری ئاڵۆزی هەمیشە لە گۆڕاندایە،** خاک لە بنەڕەتدا لە سێ پێکهاتەی سەرەکی پێکدێت کە یەکەمیان تەنە **ڕەقەکان** (کانزاکان و مادده ئەندامییەکان و گەردیلە نائەندامەکان و مادده ئۆرگانیکەکان)دەگرێتەوە و **پێکهاتەی ئاو** بە بەشێکێ تری سەرەکی خاک دادەنرێت دوا پێکهاتەش سەرجەم ئەو **گاز**انە دەگرێتەوە کە لەناو خاکدان.

- بێگومانین لەوەی کە خاک یەکێکە لە گرنگترین پێکهاتەکانی ژینگە کە ڕۆڵێکی سەرەکی هەیە لە **دابینکردن وبەرهەمهێنانی خۆراک**، وە بە باشترین **کۆگای زامنکراوی ئاوی پاک دادەنرێت**. هەروەها بەشێکی گرینگیشە لە **کەمکردنەوەی کاریگەری گۆڕانی کەش و هەوا**. خاک پاڵپشتی پێکهاتەیی ئەو ڕووەکانە دەکات کە لە کشتوکاڵدا بەکاردێت وێرای بوونیشی وەک سەرچاوەیەکی بنەرەتی ئاو و خۆراک.

- خاکەکان لە **خەسڵەتە** تایبەتمەندیە **کیمیایی** و **فیزیکی** و **بایۆلۆجیەکان** جیاوازن و **ژیانی زۆربەی گیانەوەر و ڕووەک** لەسەر و لەناو خاکدایە و سووڕی ژیانی خۆیان تەواو دەکەن و بەردەوامی بە بوونی خۆیان دەدەن بە مرۆڤیشەوە

ڕۆژی جیهانی خاک

THOUT ART

ALS AT THE MONITOR LIBERATION DAY

Dylan Scott

DELUXE EDITION

00:00

December 2022

S	M	T	W	T	F	S
27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
		13	14	15	16	17
		20	21	22	23	24
		27	28	29	30	31

The Definitive List of National Holidays

National Days

Cultural Observances

Statutory Holidays

Worldwide Holidays

National Weeks

Days December 5th

WORLD SOIL DAY

NATIONAL REPEAL DAY

NATIONAL SACHER TORTE DAY

INTERNATIONAL NINJA DAY

BATHTUB PARTY DAY

Hi! How can

ڕۆژی جیهانی خاک

- لەبەر گرینگی خاک و ڕۆڵی گرینگی لە بوارە جیاجیاکان زاناکان ڕۆژێکیان بۆ تەرخانکردوە بەناوی ڕۆژی جیهانی خاک (خۆڵ) World Soil Day ساڵانە **لە (5) ی کانوونی یەکەم** **مەراسیمی شایستەی بۆدەگێڕدرێ** شێوازێک سەرنجدان لەسەر گرنگیی خاکی تەندروست و پاراستن و لە بەڕێوەبردنی بەردەوامی سەرچاوەکانی خاک.

- ڕۆژێکی جیهانی خاک لە لایەن **یەکێتی جیهانی زانستەکانی خاکەوە** لە ساڵی ٢٠٠٢ پێشنیار کرا، کە بە **سەرۆکایەتی شانشینی تایلەند** و لە چوارچێوەی بەشداریکردنی خاکە جیهانییەکان، **ڕێکخراوی فاو(FAO)یش پشتگیری** لە دامەزراندنی فەرمی ئەو ڕۆژە کرد کە وەک پلاتفۆرمێکی بەرزکردنەوەی ئاستی هۆشیاری و زانستی جیهانی لە بارەی ئەو ڕۆڵە گەورەیەی کە خاک لە ئاسایشی خۆراکدا دەیگێڕێت.

له ساڵی **2013** له میانی کۆنفرانسی فاو به کۆدەنگیەکی گشتی ڕۆژی جیهانی خاکی تێادا پەسەند کرا، و داوای پەسەندکردنی فەرمیان کرد له **68** هەمین کۆبوونەوەی کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان، و له کانوونی یەکەمی 2013، ئەنجومەنی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان داواکەیان به ئەرێنی وەڵامدایەوە به **دیاریکردنی(5)ی کانوونی یەکەمی 2014** وەک ڕۆژی جیهانیی خاک، وە هەر ئەو ڕۆژەش ساڵانە وەک ڕۆژی جیهانی خاک پێناسە و دیاریکرا.

لەبارەی ڕۆژی جیهانی خاکەوە

- هۆکاری دیاریکردنی ڕۆژی (5)ی کانوونی یەکەم وەک یەکەم ڕۆژی جیهانی خاک دەگەڕێتەوە بۆئەو هاوکاتیەی کە لەگەڵ ڕۆژی لەدایکبوونی فەرمی ئێچ ئێم ئێم پاشا بۆمیبۆل ئەدولیادجی **H. M. M. Bhumibol**پاشای تایلەندە یەکدەگرێتەوە کە بە فەرمی ئەو بۆنەیەی سازدا.
- لە **ساڵی 2016**دا ئەم ڕۆژە بە فەرمی بە یادگاری و بە ڕێزەوە بۆ ئەم پاشا خۆشەویستە ناسێنرا کە دەستێکی باڵای هەبوو لە پاراستن و گرینگیدانی تایبەت بە خاک و ژینگە.
- کۆمەڵگەی جیهانی کە زیاتر ٦٠٠٠٠ زانای بوارە جیاجیاکانی خاک و پەیوەست بە خاکەوە لەخۆدەگرێت لەم ڕۆژ و بۆنە تایبەتەدا ئاهەنگ دەگێڕن

خەڵاتەکانی رۆژی جیهانی خاک

لە ڕۆژی جیهانی خاک خەڵاتی جیهانی ئەگەری هەیە بەسەر کەسانی زانا و پسپۆری بواری خاک، دابەش دەکرێت لەوانەیە خەڵاتەکە بدرێت بە تاکەکان، دامەزراوەکان، ڕێکخراوێکی ناحکومی، ئەکادیمیا، کۆلێژێک و زانکۆیەکی کشتوکاڵی، کۆمپانیایەکی تایبەت یان هەر هەڵبژێردراوێکی ترکە شایستەی ئەم خەڵاتە بێت.

- ساڵانە لە رۆژی جیهانی خاک سەر باسەکانی یان دروشمەکانی ساڵانەی خاک دیاری دەکرێت بۆ نموونە لە ساڵانی 2015-2022 ڕۆژی جیهانی خاک بەم شێوەییەی خوارەوەیە.

- 2015: خاکی تەندروست بۆ ژیانێکی تەندروست
- 2016: خاک و ترپەکانی: هاوژینی (هاوسوودی) بۆ ژیان
- 2017: گرنگیدان بە هەسارەکە لە زەوییەوە دەست پێدەکات
- 2018: چارەسەرێک بن بۆ پیسبوونی خاک

- 2019: ڕامالّینی خاک بوەستێنە. داهاتوومان بپارێزە
- **2020: خاک بە زیندوویی بهێڵەوە، پارێزگاری لە هەمەچەشنەیی خاک بکە**
- 2021:وەستاندنی سوێری خۆڵ، بەرزکردنەوەی بەرهەمهێنانی خاک
- 2022: خاکەکان: ئەو شوێنەی کە خواردن دەست پێدەکات.

دروشمی ڕۆژی جیهانی خاک بۆ ساڵی 2022

لەدەستدانی خۆراکی خاک هۆکارێکی سەرەکی و گەورەی وێرانکردنی خاکە، کە هەڕەشە لە خۆراک دەکات و وەک یەکێک لە گرنگترین گرفتەکان دەستنیشان دەکرێ لە ئاستی جیهانیدا و بۆ پاراستنی خۆراک و سەقامگیری لە هەموو جیهاندا. ڕۆژی جیهانی خۆڵی 2022 و کەمپینەکەی " **خاکەکان: ئەو شوێنەی کە خۆراک لێیەوە دەست پێ دەکات**" مەبەستی ئەوەیە هۆشیاری دەرهەق گرنگی پاراستنی ژینگە تەندروستەکان و باشبوونی مرۆڤ بەرزبکاتەوە بە ئاماژەدان بەو گرفتانەی لە بەڕێوەبردنی خاکدا هەن.

سەرچاوەکان

- وێب سایتی ڕێکخراوی خۆراک و کشتوکاڵی نەتەوە یەکگرتووەکان
- وێب سایتی نەتەوە یەکگرتووەکان
- وێب سایتی رۆژەکانیساڵ
- وێب سایتی ڕۆژژمێری ڕۆژی نەتەوەیی

The completed form should be submitted by the deadline to:

GSP Secretariat
Email: GSP-Secretariat@fao.org

Each candidate should complete the report below to be pre-screened by the GSP Secretariat, as per the criteria. Short-listed candidates will be assessed by the Selection Committee in order to designate a winner.

PART A | Details of the candidate

Description

Name of the candidate for the prize:

Click here to enter text.

Address

Click here to enter text.

Telephone

Click here to enter text.

Mobile

Click here to enter text.

Email

Click here to enter text.

PART B | Description of the project (achievement)

خەڵاتەکە لە لایەن باڵیۆزی نەیجیریا لە تایلەند، ئەمب ئۆما جییە لە مەراسیمێکدا لە پارێزگای ڕیۆ ئی تی تایلاند بە ئامادەبوونی شازادە ماها چاکری سیریندبۆرن وەرگیرا

پرۆفیسۆر ڤیکتۆر چوود، ڕیجیستر و بەڕێوبەری جێبەجێکاری پەیمانگای نیجیریا بۆ زانستی خاک(NISS) ، خەڵاتەکە بە نیشانەی سەرەکی بۆ وڵات و پەیمانگاکە بە تایبەتی وەسف کرد.

چوود تێبینی کرد کە ئەمە یەکەم جارە کە نەتەوەیەکی ئەفریقی لە ساڵی 2018ەوە خەڵاتەکەی بردەوە

بەڕای ئەو ناسینەوەیە کە چۆن نێجیریا کێشەی بەڕێوەبردنی خاک و پاراستنی بەجدی وەردەگرێت و خواستیشی بۆ بەرزکردنەوەی بەڕێوەبردنی خاکە بەردەوامەکان بۆ ئەوەی سیستەمی خۆراکی تەندروست و بەرهەمدار بکێشێت

هەروەها خەڵاتەکە بەرچاوڕوونی بۆ وڵات و بەها بۆ سەرچاوەکانی خاکەکەی دەهێنێت

وتیشی: "ئەمە خەڵاتێکی زۆر بە نرخە کە 48 وڵات پێشبڕکێیان تێدا کردووە"

چوود بەبیری هێنایەوە کە پەیمانگاکە زنجیرەیەک چالاکی رێکخستووە بۆ دیاریکردنی ڕۆژی جیهانی خۆڵ بۆ بەرزکردنەوەی هۆشیاری لەسەر گرنگیی خاکە تەندروستەکان

ئەو چالاکییانە ئەکتەری جیاوازیان لە کەرتی کشتوکاڵدا گرتەوە کە بریتین لە سیاسەت دروستکەران و نوێنەرانی ئەکادیمیا و پیشەسازییەکان

چوود بەبیری هێنایەوە کە پەیمانگاکە زنجیرەیەک چالاکی رێکخستووە بۆ دیاریکردنی ڕۆژی جیهانی خۆڵ بۆ بەرزکردنەوەی هۆشیاری لەسەر گرنگیی خاکە تەندروستەکان

ئەو چالاکییانە ئەکتەری جیاوازیان لە کەرتی کشتوکاڵدا گرتەوە کە بریتین لە سیاسەتی دروستکەران و نوێنەرانی ئەکادیمیا و پیشەسازییەکان

پەیمانگەکە پرۆژەی پەروەردەیی لە خوێندنگە سەرەتایی و ناوەندییەکان و کۆبوونەوە ڕێکخستنەکان و ڕێگاکان و دیالۆگ و وۆرکشۆپی پسپۆڕان ڕێکخستووە

هەروەها نمایشێکی هونەریمان ڕێکخست وەک دراما لە سەر خاکە تەندروستەکان بۆ ژیانی تەندروست، کۆڕی شیعر، تاقیکردنەوەی لەسەر کێڵگە لەسەر ڕاهێنانە بەردەوامەکانی بەڕێوەبردنی خاک، نمایشکردن لەسەر مەترسییەکانی خاکە پیسەکان و هەروەها دانیشتنەکانی ڕاهێنان بۆجەختکرایەوە لەسەر بەرزکردنەوەی گەنجان، منداڵان و زانیاری هەرزەکاران لەسەر خاکەکان و گرنگییە گرنگەکەیان بۆ ئاسایشی خۆراک و هێورکردنەوەی گۆڕانی ئاووهەوا"

هەروەها گوتی ڕوداوەکان بەشێوەیەکی بەرفراوان لە ڕێگەی میدیای کۆمەڵایەتی و چاپ و ئەلکترۆنی بڵاو بوونەوە و گەیشتوونەتە نزیکەی نیو ملیۆن کەس لەوانە زانایان و دامودەزگا حکومییەکان و بەرپرسان و خوێندکاران و جووتیاران و ڕای گشتی

چۆد ئەوەشی وت: "ئەم گروپەی خەڵک لە ڕێگەی میدیای ئۆنلاین و چاپی و دابەشکردنی گاجیت و کەمپەینی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان لە نێوان کەسانی تردا ئاشنابوون بە بابەتی هەمەجۆری خاک